

گفت‌وگو با «اکبر رشیدی مقدم»

عضو کمیسیون گردشگری و صنایع دستی اتاق کرمان، محقق و پژوهشگر حوزه کویر لوت

منطقه کویری شهداد؛ مقصد گردشگری

منطقه گردشگری کویری شهداد کرمان برخوردار از جاذبه‌های شگفت‌انگیز طبیعی، یک مقصد بی‌بدیل گردشگری طبیعی در حاشیه غربی کویر لوت است. علاوه بر آن، شهداد برخوردار از تمدنی پنج هزارساله با در برداشتن آثاری کهن دارای قوت‌های گردشگری، فرهنگی و تاریخی است. اینک متن گفت‌وگو با «اکبر رشیدی مقدم» عضو کمیسیون گردشگری و صنایع دستی اتاق کرمان، محقق و پژوهشگر حوزه کویر لوت درباره قوت‌ها، فرصت‌ها و چگونگی مدیریت این مقصد مهم گردشگری جهانی قابل ملاحظه است.

کشور اروپایی می‌کند، بر اهمیت آن می‌افزاید. وجود جاذبه‌هایی همچون

گندم بریان، ریگ یلان، آبشارهای نمکین، رود

شور، دریاچه‌های شگفت‌انگیز همچون دریاچه ملک

محمد، کلوت‌های شهداد و حیات پیچیده گیاهی و جانوری آن در

کنار رکوردهایی چون گرم‌ترین نقطه کره زمین و گودترین نقطه

داخل فلات ایران، باعث گردیده که کویر لوت از دیگر مکان‌های

مشابه در سطح کره زمین متمایز گردد. از آنجا که بخش شهداد در

مرکز لوت و در جدار حاشیه غربی آن واقع شده و در بین تمامی

بخش‌های کشور، بیشترین پهنه کویری را به خود اختصاص داده

و همچنین نزدیکی آن به مرکز استان، در حال حاضر رکورددار ورود

گردشگران علاقه‌مند به پهنه کویر لوت در کل کشور می‌باشد.

درست است که کویر لوت حائل بین سه استان کرمان، خراسان

جنوبی و سیستان و بلوچستان است و امکان دسترسی به لوت

از مناطق مختلف امکان‌پذیر می‌باشد، اما شهداد در حال حاضر

به‌حق، دروازه لوت محسوب می‌گردد. به‌علاوه شهداد با سابقه

منطقه

گردشگری، بیابانی

و کویری شهداد، یک منطقه مهم گردشگری طبیعی است.

با توجه به آشنایی شما مبتنی بر بررسی‌ها و مطالعات

میدانی در مورد ویژگی‌های جغرافیایی و جاذبه‌های

گردشگری این منطقه، اطلاعات و توضیحات لازم را ارائه

نمایید.

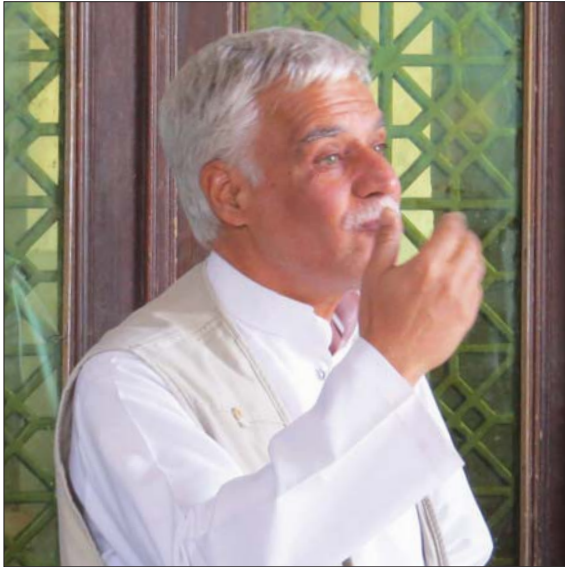
اساساً کویر لوت زیبایی ایران در بین مناطق خشک و فرا گرم

کره زمین به لحاظ جاذبه‌ها و رکوردهای جهانی از جایگاه ویژه‌ای

برخوردار و ثبت جهانی کویر لوت در فهرست یونسکو مؤید این

مطلب است. وسعت غیرقابل تصور لوت با ۱۷۵۰۰۰ کیلومترمربع

حوزه آبریز و ۸۰۰۰۰ کیلومترمربع کفه آن که برابری با مساحت چند



اکوکمپ ستاره لوت با سرویس پیش‌غذا و غذای اصلی و دسر برای همه گردشگران خارجی شگفتی‌آور است.

ج-خرید جالب: تهیه صنایع‌دستی همچون پته و عروسک لوپتو و محصولات حصیرباف و غیره و تهیه کلمپه، کماچ سهن و شهد خرما برای گردشگران بسیار جذاب می‌باشد که در این زمینه بایستی برای تنوع بیشتر برنامه‌ریزی نمود.

د-خاطره خوش: جذابیت‌های منحصربه‌فرد لوت و شهداد و در کنار آن بازدید از جاذبه‌های کرمان و حوالی آن به‌گونه‌ای است که می‌توان توره‌های متفاوتی مطابق با پسند گردشگران و روحیه ملل مختلف طراحی نمود. به جرأت می‌توان گفت امکان عرضه کالایی متفاوت در وبترین گردشگری کشور در این منطقه وجود دارد که کمک همه فعالان گردشگری نهادهای مربوطه و استفاده از تجربیات راهنمایان گردشگری را می‌طلبد و خلاصه در زمینه برنامه‌های جذاب و مناسب برای گردشگران این حوزه تاکنون، ده درصد راه را هم نرفته‌ایم.

برگزاری جشنواره‌هایی که در حوزه گردشگری انجام شده چه نتایجی به دست داده است؟

اولاً برگزاری جشنواره‌ها بایستی متناسب با کشش اقلیم، فرهنگ بومی و امکانات موجود برنامه‌ریزی شود، ثانیاً تاکنون جشنواره‌هایی همچون جشنواره پرواز در منطقه شهداد برگزار شده است که باعث تبلیغات و جذب گردشگر گردیده است. همچنین جای جشنواره‌هایی از جمله جشنواره سیر، جشنواره خرما، جشنواره سالگرد ثبت جهانی لوت و ده‌ها جشنواره دیگر خالی است.

کیفیت منابع انسانی این حوزه گردشگری چگونه است؟ برای ارتقاء این شاخص بسیار مهم چه اقداماتی از سوی مراجع مسئول انجام شده است؟

حقیقت آن است که کیفیت خدمات و سرویس‌دهی، بر خواسته از سلیقه‌های شخصی فعالان این عرصه می‌باشد و امروز در منطقه

تمدنی بیش از پنج هزارساله و آثار تاریخی و فنوآت کهن‌سال همچون کهن مادی و نخلستان‌های سرسبز و تنوع آب‌وهوایی شگفت‌انگیز بین سیرج و شهداد و فصل گردشگری زمستانی دل‌چسب همراه با مردمان خونگرم و مهمان‌نواز در کنار جاذبه‌های استثنایی فوق، باعث جذب گردشگر از سراسر دنیا شده است و مزید بر عوامل فوق، امکانات ترابری زمینی، ریلی و هوایی کشور به کرمان و جاذبه‌های تاریخی شهر کرمان و اطراف آن مانند ارگ راین، میمند، باغ شاهزاده، مقبره شاه نعمت‌الله ولی، دره راگه و ده‌ها اثر تاریخی و طبیعی و فرهنگی دیگر باعث اشتیاق سفر گردشگران به کرمان و شهداد می‌باشد.

بازاریابی و تبلیغات در مورد جاذبه‌ها و محصولات گردشگری کویری شهداد را چگونه ارزیابی می‌نمایید؟

نمایستی فراموش نمود که در حاشیه کویر لوت، علاوه بر شهداد، چند شهرستان دیگر مانند راور، بم، فهرج، نماشیر و ریگان در استان کرمان وجود دارند که هرکدام پتانسیل‌های خاص خود را دارا بوده و می‌توانند باعث جذب گردشگران بی‌شماری گردند. گونه‌شناسی گردشگران، توجه به الگوهای جهانی در رابطه با مناطق خشک و کویری، برنامه‌ریزی یکپارچه، نوآوری، ایجاد محتوا و معرفی جاذبه‌ها و شایستگی‌های لوت ایران، رفتار حرفه‌ای فعالان گردشگری و آموزش بازاریابی دیجیتال، شناخت و معرفی جاذبه‌های تاریخی و میراث بومی فرهنگی، تدوین برنامه توره‌های جذاب و موارد دیگر بایستی موردتوجه قرار گیرد و در یک کلام فاصله زیادی بین آنچه که می‌تواند باشد و وضعیت موجود به چشم می‌خورد.

از نظر شما چه برنامه‌های جذاب و مناسبی برای گردشگران حوزه کویری شهداد اجرا شده است؟

هر گردشگر به هرکجا که پای می‌گذارد، توقع دارد که حداقل چهار چیز برای او فراهم باشد:

الف- خواب راحت: که حاصل اقامتگاه مناسب است و خوشبختانه در منطقه شهداد با خدمات متفاوت و قیمت‌های مناسب فراهم شده است. امروزه در بخش شهداد بیش از ۳۰ واحد بوم‌گردی با امکانات کف‌خواب و تخت در فضایی دل‌چسب و اسکان در محیط خانوادگی فراهم است و علاوه بر آن برای گردشگرانی که طالب خدمات اقامت لوکس می‌باشند، مراکزی همچون اکو کمپ ستاره لوت با خدمات خاص و محیطی لوکس و لاکچری فراهم شده است.

ب-خوراک خوشمزه: یکی از شیرینی‌های سفر، چشیدن و میل غذایی بامزه و طعم متفاوت است که این هم توسط واحدهای اقامتی در منطقه شهداد فراهم شده است. خوردن آبگوشت خروس و چشیدن شیرینی خرماکنجی همراه با غذای سنتی برای هر گردشگر در بوم‌گردی‌های شهداد به‌یادماندنی است و یک استکان چای یا قهوه همراه با شیرینی محلی در کنار آتش در غروب دل‌انگیز کویر، جذابیت خاص خود را دارد و دیدن منوی غذای



پایگاه داده‌ها در خصوص جغرافیا، جغرافیای تاریخی، جاذبه‌های طبیعی و تاریخی شهداد و به‌طور کلی فراهم آوردن هرگونه اطلاعاتی که بهانه سفر را برای گردشگران از سراسر دنیا ایجاد می‌کند، بایستی مدنظر قرار گیرد و ارائه این اطلاعات بایستی با آخرین دستاوردهای جهانی صورت پذیرد. در کنار آن، فراهم آوردن حضور فعالان کسب‌وکار گردشگری این منطقه در نمایشگاه‌های داخلی و بین‌المللی همراه با توزیع بروشورهای جذاب، بسیار تعیین‌کننده خواهد بود.

○ اصولاً مدیریت مقصد گردشگری کویری شهداد را چگونه ارزیابی می‌نمایید؟

مدیریت مقصد گردشگری گرچه به‌ظاهر سه کلمه است؛ اما دنیایی مطالب و کار در این سه کلمه نهفته است. اساساً مدیریت مقصد گردشگری شهداد نیاز به مجموعه‌ای از اطلاعات کامپیوتری در خصوص جاذبه‌ها و تسهیلات موجود دارد که این اطلاعات بایستی توان آن را داشته باشد که منتج به جذب گردشگر و انجام رزرواسیون آنلاین و بالا بردن ظرفیت عملی جذب گردشگر از سراسر دنیا گردد. به‌طوری‌که تمامی ذی‌نفعان و فعالان گردشگری این حوزه، نتایج حاصله را به‌وضوح مشاهده نمایند.

برای دسترسی به این هدف، مشارکت بخش خصوصی و دولتی، خصوصاً اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری و وزارتخانه مربوطه، نقش اصلی را برعهده دارند. گرچه در فضای مجازی به‌طور پراکنده امکان رزرواسیون اندکی در مورد منطقه شهداد ملاحظه می‌گردد؛ اما در حال حاضر به لحاظ فراهم نبودن زیرساخت مناسب و فراگیر جهت پیاده‌سازی نظام مدیریت مقصد، نه‌تنها برای شهداد، بلکه برای کشور ایران هم به‌خوبی پیاده‌سازی این هدف وجود ندارد.

○ **باور بر این است که این منطقه گردشگری کویری با توجه به اصول توسعه پایدار، تأمین منافع فعالان اقتصادی ذی‌ربط را تضمین می‌نماید؛ به نظر شما چه راهکاری برای توسعه گردشگری این منطقه باید اندیشیده شود؟**

شهداد، حدود سی اقامتگاه بوم‌گردی فعال هستند که سرویس و خدمات آن‌ها با طراحی صاحبان اقامتگاه‌ها انجام شده است؛ اما باید بپذیریم که اصول مهمان‌پذیری و مهمان‌نوازی دارای قواعدی ملی و جهانی است. خوشبختانه اولین واحد اقامتی با رتبه‌بندی بین‌المللی با عنایت به اصول گردشگری در شهداد به وجود آمده است که علاوه بر خدمات اقامتی لوکس، توجهی به دیگر خدمات همچون بالن‌سواری، شترسواری، رصد ستارگان، عکاسی نجومی، گردشگری کشاورزی و روستایی نموده است که الگوی بسیار خوبی است. در مورد ارتقاء شاخص کیفیت منابع انسانی و آموزش فعالان بومی نیز به همت اداره کل میراث فرهنگی و گردشگری و صنایع‌دستی استان کرمان، پایگاه جهانی لوت، بخش‌داری و آموزش‌وپرورش شهداد با پشتیبانی معین اقتصادی منطقه در اولین قدم یک دوره آموزش توسط اساتید برتر کشوری و مربی آموزشی از کشور ترکیه در حال انجام است که در ادامه تعدادی از این مدیران واحدهای اقامتی شهداد جهت آموزش کامل ابتدا به هتل‌های تهران و سپس به ترکیه اعزام خواهند شد. قطعاً این‌گونه برنامه‌ها گامی مؤثر در جهت بالا بردن کیفیت منابع انسانی است. البته بایستی به‌طور منظم آموزش‌های دوره‌ای و تکمیلی مرتباً تکرار گردد؛ زیرا آموزش در صنعت گردشگری پایانی ندارد. در کنار فعالان گردشگری بومی، آژانس‌های استانی و کشوری نیز فعال می‌باشند که در این بخش به لحاظ تجربه طولانی در کنار راهنمایان گردشگری تحصیل‌کرده و باسابقه، وضعیت خوبی حاکم است.

○ **تعامل بخش‌های دولتی و غیردولتی در جهت ارتقاء وضع و اوضاع گردشگری منطقه بیابانی و کویری شهداد از چه وضعیتی برخوردار است؟**

اگر قدمی در جهت جذب گردشگر و معرفی شایستگی‌های کویر لوت انجام شده، مرهون تعامل و فعالیت بخش دولتی و غیردولتی بوده است. همان‌گونه که در لابه‌لای مطالب عرض شد، نسبت به قبل، اوضاع گردشگری این منطقه پیشرفت قابل‌توجهی داشته است؛ اما تا رسیدن به کمال مطلوب فاصله زیادی مانده است. ایجاد



چند سال گذشته برنامه‌ها و مصوباتی طرح‌ریزی و تصویب گردیده است؛ از جمله: تردد در کویر لوت به سه بخش سبز، نارنجی و قرمز تقسیم‌بندی و مسیرهای تردد تعریف شده است. مناطق سبز حوالی جاده آسفالت تا عمق دو کیلومتر مشخص شده است که گردشگران اجازه دیدار دارند، ولی از عمق دو کیلومتر به بعد، مناطق نارنجی محسوب گردیده و تردد حتماً بایستی با اخذ مجوز کتبی باشد و مناطق قرمز هم که بعضاً در اعماق لوت می‌باشند، تعریف خاص خود را دارند. مصوبات فوق کم و بیش در حال اجرا می‌باشد. شرط لازم به‌جا آمده است، اما کافی نیست. پایش و رصد بیشتر لوت، تقویت بیشتر نیروهای مسئول، تدوین آیین‌نامه‌ها و آموزش کلیه فعالان گردشگری و در نهایت کنترل کامل این پهنه از نیازهای اولیه جلوگیری از هرگونه آسیب به این نعمت خدادادی است.

چنانچه مطلبی باقی‌مانده، بفرمایید.

بنده به سهم خودم از زحمات همه علاقه‌مندان، دلسوزان، فعالان گردشگری و کارگزاران مربوطه و اعضای کمیسیون گردشگری اتاق بازرگانی استان تقدیر به‌عمل می‌آورم و امیدوارم حال که سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی به تاریخ سپرده شده است، وزارتخانه نوپای آمده، چابک پا به صحنه نهد و با تزریق امکانات، نیرو و برنامه به اداره کل استان، تحول چشمگیری در پویایی گردشگری کویر لوت فراهم نماید و انتظار دارم که علاقه‌مندان و ذی‌نفعان گردشگری و بخش خصوصی به دنبال تشویق سرمایه‌گذاری در این پهنه باشند و توجهی به منفی‌بافی و شایعه‌پراکنی‌های ناروا ننمایند. بدانیم تاکنون در هر کشوری که ارزش پول ملی آن افت چشمگیری داشته است، هزینه گردشگری برای گردشگران ورودی بسیار ارزان شده است. اکنون وقت جذب و بهره‌برداری است. امروزه هر گردشگر خارجی به این کشور پا نهد، بین سه تا پنج هزار دلار ارز وارد کشور می‌کند؛ این یعنی توانمندسازی جامعه محلی، یعنی ایجاد اشتغال و تزریق ارز واقعی به اقتصاد کشور که به‌شدت تحت تحریم‌های ظالمانه قرار گرفته است. بیا بید با زحمت و فعالیت سازنده امید را رقم بزنیم و بیا بید: دست در دست هم دهیم به مهر/ میهن خویش را کنیم آباد. ●

موفقیت همه کشورهایی که در صنعت گردشگری فعال شده‌اند، به عوامل متعددی بستگی داشته است که دو عامل جذب سرمایه‌گذار و پشتیبانی، برنامه‌ریزی و نظارت نهادهای مسئول دولتی اساس کار آن است.

اگر بپذیریم که در صنعت گردشگری جهانی، منطقه‌ای داریم که ارزش جهانی دارد، بایستی نحوه استفاده و سرویس‌دهی به گردشگران هم جهانی باشد. در دنیا این فقط ما نیستیم که گردشگران طالب مناطق خشک و فراگرم جهانی را به خود جلب می‌کنیم. از این منظر در هر پنج قاره جهان، مناطق خشک و بیابانی و کویری بی‌شماری وجود دارد (مانند صحرای العزیزیه لیبی، توربان باسین چین، صحرای نوادا و خصوصاً دره مرگ آمریکا و صحرای کوئینزلند استرالیا).

امروزه اگر تنها به فعالیت کشورهایی که حوزه صحرای آفریقا فعال‌اند نظری بیندازیم، می‌بینیم که در اصول گردشگری پایدار و تأمین منافع فعالان اقتصادی ذی‌ربط بسیار پیشرفت نموده‌اند که می‌توانند صدها الگو برای بهبود وضعیت فعلی به ما بدهند.

در باب آسیب‌شناسی این منطقه گردشگری چه چالش‌هایی را عنوان می‌نمایید؟ به نظر شما راهکار برون‌رفت از این چالش‌ها چیست؟

این‌که بگوییم حضور گردشگر در پهنه لوت موجب آسیب است و کسی نیاید و نرود، حرف کاملاً اشتباهی است و این‌که اجازه دهیم هرکس تحت هر عنوان در پهنه حضور پیدا نماید، این اشتباه بزرگ‌تری است. جاذبه‌های لوت امروز به وجود نیامده‌اند که فردا تکرار شوند، فرآیندی است چند میلیون ساله؛ همین کلوتهای شهادت در اثر وزش باد و مقدار کمی بارندگی طی دورانی طولانی شکل فعلی را پیدا نموده‌اند، سنگ‌های آسمانی در طی چند میلیون سال از آسمان بارش نموده‌اند و اشیاء تاریخی زیر خاک حاشیه لوت، گاه قدمتی بیش از پنج هزار سال دارند که همه در معرض تهدید می‌باشند. بایستی با برنامه‌ریزی و مدیریتی منسجم در کنار استفاده صحیح از منابع ملی لوت، حفظ و نگهداری آن‌ها مدنظر باشد. خوشبختانه توسط نهادهای ذی‌ربط با همکاری استانداری و نیروهای نظامی، انتظامی و امنیتی استان کرمان ظرف